

Posavske povesti.

X. »Me je tako sram.«

do je pa tako rekel?

Kolenčeva Manica,

Česa pa jo je bilo sram?

Vsakdanje šole »pri malih«.

V vsakdanjo šolo dopoldne »pri velikih« bi bila že še rada hodila, a biti med malimi ji je bila težka muka.

A ni šlo drugače. Učitelj so jo v začetku šolskega leta uvrstili med male v popoldanski šoli.

Pomislite, gospod učitelj, Manica je že velika, večja kakor vse, tudi one v dopoldanski šoli. Manica šteje že dvanajst let, pravzaprav samo še en mesec ji manjka, pa bo štela že trinajst let. Pomislite!

Pa učitelj so neizprosni mož. Trdo vprašajo:

»Kam pa si hodila lani v šolo?«

»Nikamor.«

»Ali tam v hribih niste imeli šole?«

»Nismo.«

»Ali si že kdaj videla šolo vznotraj.«

»Še nikoli.«

»Torej v prvi razred med male.«

»Ne! tja pa ne grem.«

»Pa bi bila ostala v hribih.«

»Sem morala semkaj doli. Z materjo sva prišli služiti. V hribih nisva imeli nobenega zaslužka več.«

Tisto je že res, da se je Manica učitelju smilila, a izjem niso mogli delati.

»Manica Kolenc v prvi razred!«

»Jaz ne grem, pa ne grem.«

»Moraš! Šolska postava ukazuje obisk šole do štirinajstega leta.«

Manici je bilo tesno pri srcu.

Zadnje učiteljeve besede so se ji zdele kakor težki udarci ure v zvoniku. Odbilo je. Vstopiti moraš, ali ti je povšeči ali ne, po tem se sedaj ne vpraša.

»Vstopi! Snedli te ne bomo! Pri nas še nismo nobenega pojedli.«

Nekam okorno se je glasilo to povelje, pa Manici iz hrib v je zaenkrat pregnalo ves strah iz srca bolj, kakor bi bila to storila najnežnejša beseda.

»Torej pa poizkusim.«

Šla je kakor v vodo, kar sape ji je zmanjkovalo.

Vrata so se odprla. Krik otrok je za trenutek potihnil. Za učiteljem je vstopila Manica.

»Učiteljica! Učiteljica!« so zašepetali otroci, ko so zagledali Manico. Poznali je še niso, zato so se na prvi hip lahko varali, le da se jim nje obleka ni zdela dovolj praznična in gosposka.

»Tiho!«

Molk. Sto oči strmi v Manico.

»Kaj bo sedaj?« — so mislili mali —. »Ali sede gori za mizo? Ali pojde k nam v klop? Ali bo stala pred tablo in pazila na nas?«

»Otroci, posluh!«

Učiteljeva beseda je postala zelo resna.

»Manica Kolenc, ki jo vidite pred seboj, bo poslej vsak dan prišla k vam v šolo. Tam zadaj pri peči bo sedela. Kadar me ne bo, pa pojde pred tablo in bo pazila na vas. Kogar mi bo zatožila — ga zadene kazen.«

No, to se Manici še ni zdelo prenapačno.

Fantički na desni v klopeh so boječe pogledali v učitelja in Manico. Deklice v klopeh na levi so se zravnale, kakor da jih je nekaj pretreslo.

Manica je sedla zadaj v klop pri peči.

Prva ura je srečno minula, druga pa se je zdela Manici že precej dolga.

Tako je minulo nekaj dni.

Tablice in abecednika in računice Manica ni nosila v šolo.

»Zakaj nimaš šolskih reči?«

»Gospod učitelj, me je tako sram.«

»Kako se boš učila brez njih?«

»Poslušala bom in gledala, kako pišejo drugi na tablo. Doma pa bom pisala, kar si bom zapomnila v šoli.« Učitelju je bilo prav.

Pa otroci so kmalu izpazili in izsledili, da hodi Manica Kolenc v prvi razred učiti se abecede.

Spoznali so to, pa so jo včasih dražili.

»Manica! Novakov Jožek pa vpije. Zapiši ga na tablo: Jožef Novak.«

»Še mene zapiši! Zapiši: Franc Ježek.«

»Mene tudi. Jurij Žužek.«

Dečki si imen niso izmišljali, to je Manica vedela, ker je sicer ta imena že slišala iz učiteljevih ust. Ali zapisati ni mogla Manica na tablo nobenega imena, ne, ker je bila preusmiljena, ampak ker je bila v pisanju še prenevedna.

Tudi to je res, da je Manica v nastopu in vsem premalo kazala — in tudi ni mogla — pokazati svojih dvanajst ali trinajst let.

Toliko pa je dobro vedela in čutila, da med male ne spada, čeprav jih v branju in pisanju prav nič ne prekaša.

Čez tri tedne je izostala iz šole.

Dvakrat je prišlo povelje iz šole: »Manici Kolenc se bodo štele neopravičene zamude.«

Pa ta grožnja ni Manice nič bolela, tudi njene matere ne, ker je morala žena hoditi na delo in ni imela časa ne spoznanja, da bi se mudila s takimi »zamudami«.

Mimogrede je pač rekla Manici: »Pa pojdi!«

»Me je tako sram.«

Pri tem je ostalo.

Manica ni več videla šole od znotraj.

Kadar pa je šla mimo šole, jo je izprva večkrat nekaj zaskrbelo: »Odrastla boš. Nevednica boš. Vse bo bralo in pisalo. Ti pa porečeš: Preberite. Zapišite mi to-le. Ne znam, sama res ne znam. Zakaj ne? Zakaj se nisi naučila? Bilo me je tako sram.«

Sčasoma je pa tudi na te skrbi pozabila.

Prišlo pa je vendar le tako, kakor jo je svojčas skrbelo.

Odrastla je. Prišla je v tovarno. Sprejeti bi morala službo delovodkinje.

»Znaš čitati in pisati?«

»Ne znam!«

In lepo službo je dobila druga delavka.

Manici Kolenc je bilo sedaj hudo, da jo je bilo svoj čas tako sram, pomuditi se med malimi vsaj še nekaj mesecev.

Ali je bilo že tudi tebe kdaj sram, pomuditi se med malimi in najmanjšimi, z namenom, da se kaj naučiš od njih? Kristus pa je še celo prosil, da bi smel biti pri njih: »Pustite male k meni...«

Kancijan.

Naše igre.

9. Zidarji.

Ljudje tožijo, da je dolgčas, če dežuje. Mogoče. Spominjam se pa, kako ljubi in dragi so mi bili včasih ravno deževni dnevi.

»Danes je pa dež.«

Kakor se razveseli dete belega kruha, tako se je moje srce razveselilo dežja. Dež, dobrodejni dež, bodi mi pozdravljen! Ne vem, če si kmetu tako postregel, kakor si meni. Dež! Danes pojdemo pa zidat! Kaj pa boš zidal, otrok neumni? Saj nič ne znaš. — Pa moji tovariši znajo. O, zidali bomo pa, zidali!

Hišo bomo zidali. Koliko je tam na vaški ulici razbite opeke. Čemu pa leži tam? Ali naj bo res samo zato tam, da jo drobe in po nji vozijo. Grem tja, pa nabeream najlepših kosov in jih znosim domov. Če je prevelika opeka, jo pa s kakšnim debelejšim kamnom malo obijem. Kaj to, če zadene včasih kamen roko namesto opeke. Človek bi zajokal — ali čemu. Fant, vesel bodi, svojo hišo boš imel! Na ulici je dosti peska, pa tudi dosti vode. Iz tega se pa dá narediti prav dobra malta. Joj, kako hitro delajo moji delavci. Kmalu bo hiša dodelana do vrha. Eno dopoldne, pa je narejena, popoldne bomo napravili še streho, pa bo...

Pa ni bilo nič. Progarjev Jožek je hotel poizkusiti, kako močne stene ima kaj naša ali pravzaprav moja hiša. Poizkuša in poizkuša, sedaj pri vratih,